

До Конституционния съд
на Република България
к. д. № 6/2011 г.

СТ А Н О В И Щ Е

на фондация „Български адвокати за правата на човека”,
с адрес гр. София, ул. „Гурко” № 49А, ет. 3

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ

Фондация „Български адвокати за правата на човека” подкрепя искането за обявяване противоконституционност на разпоредби от Закона за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт и Закона за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс, направено от група народни представители, въз основа на което е образувано к. д. № 6/2011 г. на Конституционния съд.

Споделяме становището, че атакуваните норми противоречат на Конституцията на Република България и на общопризнатите норми на международното право и на международните договори, по които Република България е страна.

Към доводите, посочени в искането на народните представители, бихме искали да добавим още съображения за това, че специализираният наказателен съд представлява извънреден съд, съществуването на който е недопустимо по силата на чл. 119, ал. 3 от Конституцията на Република България (КРБ), и в противоречие с нормите на чл. 32, ал. 1, чл. 57, ал. 2 от КРБ, както и на чл. 6, чл. 8 и чл. 14 от Европейската конвенция за защита правата на човека (ЕКЗПЧ).

1. Разпоредбата на чл. 174, ал. 3 НПК е в противоречие с чл. 119, ал. 3 от КРБ. Изводът за извънредност на специализирания наказателен съд, произтичащ от тази разпоредба, е следствие от отстъплението от общия принцип, че разрешение за специално разузнавателно средство (СРС) се дава от председателя на окръжния съд. С формулировката, че „по дела, подсъдни на специализирания наказателен съд” разрешения за СРС се дават от неговия председател, този съд се поставя над останалите, още повече при положение, че неговата компетентност е за територията на цялата страна, а и чужбина.

Създава се възможност при съответно обвинение от прокуратурата по едва ли не всички дела да се дава разрешение за СРС от председателя на специализирания наказателен съд.

Преценката на прокуратурата какво обвинение да повдигне не подлежи на съдебен контрол. По нейно усмотрение, безконтролно и без мотиви могат да се

повдигат обвинения, обуславящи компетентност на председателя на специализирания наказателен съд за даване на разрешение за ползване на СРС.

Нарушава се принципът за равенство на гражданите, включително и при даване на разрешение за ползване на СРС срещу тях.

Създава се дискриминационен режим – нарушение на чл. 14 от ЕКЗПЧ, като се стига до недопустимо от чл. 8 на ЕКЗПЧ засягане на личния им и семеен живот по субективна преценка на прокуратурата. От равенството на всички граждани пред закона (чл. 6, ал. 2 от КРБ) произтича, че спрямо всички, по един и същи ред и принцип следва да се разрешава прилагането на СРС. Новият ред (по чл. 174, ал. 3 от НПК) е дискриминационен, защото дава възможност срещу отделни хора да се дава разрешение не по общия ред, а по специален ред. Кой е компетентен да разреши прилагането на СРС, зависи само от повдигнатото от прокурора обвинение. Формулираното от прокуратурата обвинение не подлежи на контрол за това дали е законосъобразно, дали съответства на доказателствата по делото или е произволно и продиктувано от желанието да се избере подсъдността на специализирания съд. Така при създаване на различен от общия ред за прилагане на СРС е възможна дискриминация. Със СРС се нарушава личния и семейния живот на гражданите и затова преценката е предоставена на съда, при равни условия за всички. Възможността дадена на прокуратурата да избира на кой съд да са подсъдни исканията за прилагане на СРС създава условия за дискриминация.

2. Нормата на чл. 411а, ал. 1 и чл. 2 НПК е в противоречие с чл. 119, ал. 3 от КРБ – извънредността тук се извежда от произволността на престъпленията по НК, по които специализираният наказателен съд е компетентен. Те не следват никаква логика, а обхващат широк и разнообразен кръг обществени отношения. Тоест те преповтарят компетентността на общите съдилища като по този начин им я изземат. Не е налице никаква специализация в компетентността, за да се приеме, че това е специализиран съд, създаването на какъвто се допуска от чл. 119, ал. 2 от КРБ.

Създава се и невъзможност за лицата да си изградят реално очакване от кой съд биха били съдени. Компетентният съд ще зависи изцяло от неподлежащата на контрол формулировка на обвинението на прокуратурата – нарушение на чл. 6, т. 1 от ЕКЗПЧ.

3. Разпоредбата на чл. 411а, ал. 3 НПК е в противоречие с чл. 119, ал. 3 от КРБ – извънредността тук произтича от неподвласността на този съд на правилата за местна подсъдност.

4. Чл. 411а, ал. 4 и 5 НПК е в противоречие с чл. 119, ал. 3 от КРБ – извънредността е резултат от възможността по безконтролна преценка на прокуратурата при престъпления на едно и също лице и при връзка между дела подсъдността да бъде на специализирания наказателен съд. На практика е възможно всички дела да станат подсъдни на този съд при съответно обвинение. Без необходимост и правна обосновка се изземат дела от компетенциите на общите съдилища за сметка на специализирания наказателен съд.

Създава се и невъзможност за лицата да си изградят реално очакване от кой съд биха били съдени, компетентният съд ще зависи изцяло от неподлежащата на контрол

118

формулировка на обвинението на прокуратурата, резултат изцяло на субективна преценка – нарушение на чл. 6, т. 1 от ЕКЗПЧОС.

5. Чл. 411д, ал. 3 от НПК е в противоречие с чл. 119, ал. 3 от КРБ извода за извънредността следва от поставянето на специализирания наказателен съд над всички съдилища, включително ВКС и ВАС. Пренебрегват се чл. 108, ал. 1 от ЗСВ и чл. 116 ал. 1 от ЗСВ, уреждащи върховенство на ВКС и ВАС като висши съдебни инстанции в Република България. Не се държи сметка дори, че ВКС би могъл да заседава по същото време като трета инстанция по дело, което е било гледано именно от специализирания наказателен съд.

Нарушен е чл. 6 от ЕКЗПЧОС като в разрез с принципа за равенство на страните, включително и в рамките на всички наказателни производства, се дава предимство на явяването пред специализирания наказателен съд за сметка на всички други съдилища и съдебни инстанции.

Нормата на чл. 411д, ал. 3 от НПК е в противоречие и с чл. 57, ал. 2 от КРБ, защото ограничава права на гражданите като им създава задължение винаги и независимо от всичко да се ръководят единствено от нуждите на специализирания наказателен съд.

В нарушение на чл. 32, ал. 1 от КРБ и чл. 8 от ЕКЗПЧ нормата на чл. 411д, ал. 3 от НПК допуска намеса на държавните органи в личния и семеен живот на гражданите.

В нарушение на чл. 14 от ЕКЗПЧОС създава дискриминационен режим, като поставя личните интереси на гражданите, които те биха могли да искат да защитят по същото време пред друг съд или институция, в по-неблагоприятна позиция. На практика се отнема възможността на гражданите да защитят тези свои интереси, ако по същото време присъствието им се изисква и в специализирания наказателен съд.

6. Чл. 411д, ал. 4 НПК е в противоречие с чл. 119, ал. 3 от КРБ. Изводът за извънредност на специализирания наказателен съд произтича от за първи път предоставената именно на специализираните съдилища възможност за принудително довеждане на вещо лице, възможност, която няма нито един от общите съдилища. Нормата на чл. 411д, ал. 4 НПК законодателно закрепва нарушение на чл. 30, ал. 1 от КРБ и чл. 5 от ЕКЗПЧОС, тъй като се стига до временно ограничаване свободата на вещо лице с цел довеждането му пред специализирания наказателен съд.

7. § 9. (1) от Преходните и заключителни разпоредби на ЗИДНПК (ДВ, бр. 13/2011 г.) също е в противоречие с чл. 119, ал. 3 от КРБ. Изводът за извънредност на специализирания наказателен съд е резултат от това, че в противоречие с принципите на правото за действие на процесуалните норми, още повече в наказателнопроцесуалното право, занапред и с чл. 6 от ЕКЗПЧ за пръв път се въвежда изземане на компетентността на общите съдилища върху дела, по които те са компетентни при внасянето на обвинителен акт, но още не е даван ход на делото, за сметка на специализирания наказателен съд, който към внасянето на обвинителния акт в съда още не е съществувал и уреждащите го норми не са влезли в сила.

8. Разпоредбата на чл. 26а от Закона за съдебната власт (ЗСВ) е в противоречие с чл. 8 и чл. 117, ал. 2 от КРБ.

118

Въвеждането на изискването за получаване на разрешение за достъп до класифицирана информация на членовете на Висшия съдебен съвет нарушава принципа на разделение на властите.

Съгласно Закона за защита на класифицирана информация (ЗЗКИ), за да бъде дадено разрешение за достъп до различните нива класифицирана информация, лицата следва да бъдат проучени (чл. 38, ал. 1, т. 1 от ЗЗКИ). Проучването се извършва предварително и последващо-текущо, като за целта се използват разузнавателни способности (чл. 11, ал. 4, т. 1 от ЗЗКИ), които са различни от СРС. Отделно от това спрямо проучваните лица могат да се използват оперативно издирвателни способности и средства, както и да се получава всякаква необходима информация от други организационни единици. Организационни единици по смисъла на закона са и операторите на трафични данни – Мтел, Вивател и Глобул.

По силата на чл. 26а от ЗСВ членовете на Висшия съдебен съвет са длъжни да дадат съгласие да бъдат проучвани и след това да търпят да са обекти на постоянно проучване, чрез използването на разузнавателни и оперативни способности по усмотрение на изпълнителната власт и по-конкретно на Министъра на вътрешните работи.

Така на практика всяко лице, преди да се съгласи да бъде член на Висшия съдебен съвет трябва да прецени за себе си дали е готово то и неговите близки да бъдат обект на наблюдение, следене и други форми на проучване. В противоречие с принципа на разделение на властите (чл. 8 от КРБ) и на независимостта на съдебната система (чл. 117, ал. 2 от КРБ), чрез създаване на изискване членовете на Висшия съдебен съвет да искат разрешение за достъп до класифицирана информация (чл. 26а от ЗСВ) се създава правомощие на Министъра на вътрешните работи да кадрува в съдебната система, като влияе върху състава на органа кадровик на съдебната система. Законът допуска два вида влияние косвено – чрез отказ на лицата, които не желаят да бъдат проучвани изобщо да бъдат избирани за членове на ВСС и пряко, чрез отказ на разрешение за достъп, което не подлежи на контрол.

Предвид изложените в становището ни аргументи, както и във връзка с мотивите на искането на 58-те народни представители за обявяване на противоконституционност и признаване на несъответствието с общопризнатите норми на международното право на оспорените текстове, молим да приемете за основателно твърдението че атакуваните текстове на НПК и ЗСВ следва да бъдат обявени за противоконституционни и несъответстващи на международните правозащитни норми и да постановите решение в този смисъл.

адв. Иглика Василева и адв. Златка Стефанова
Фондация „Български адвокати за правата на човека”